

Staten – hovedhjørnesteinen i klasseregimet

Michail Bakunin

1870

Ingen revolution har endnu vovet at begå den helligbrøde at gribe ud efter statens hellige ark, ligegyldigt hvor voldelig og dristige dens handlinger ellers har været. Og da ingen stat er mulig uden en organisation, uden en administration, uden en hær og et relativt stort antal personer udstyret med magt, med andre ord, uden *regering* eller statsstyrelse, så er enhver regering som er blevet styrtet, altid blevet erstattet med en anden, der har været mere velvilligt indstillet over for de sejrende klasser eller mere nyttig for dem.

Men ligegyldigt hvor velvillig den nye regering stiller sig over for de privilegerede klasser, ligegyldigt hvor megen nytte de har af den, vil den dog uundgåeligt pådrage sig deres vrede, når først hvedebrødsdagene er overstået. Det ligger nemlig i magtens natur, at den dømmes sine udøvere til at gøre fortræd. Og her taler jeg ikke om folkets kroniske onde: Staten, dette værn for de privilegerede klasser, og regeringen, hvis opgave er at forsvare statens interesser og som derfor uundgåeligt og ufravigeligt er en ulykke for folket – og det uanset regeringens form. Nej, jeg taler om det onde, der rammer de privilegerede klasser selv, disse klasser for hvis skyld alene eksistensen af en stat og en regering er nødvendig. Men hvordan denne nødvendighed end er beskaffen, hviler staten alligevel tungt på dem. Samtidig med at staten tjener deres grundlæggende interesser, lægger den et tryk på dem og holder dem nede, naturligvis i langt mindre grad end den undertrykker folket.

En regering, som ikke misbruger sin magt, som ikke undertrykker, uddeler særbegunstigelser og begår tyveri, som udelukkende handler i klassernes almindelige interesse, og som ikke ustandselig glemmer dem til fordel for den ensidige tilfredsstillelse af de ledere, som står i spidsen for den – en sådan regering er cirkelns kvadratur, et ideal, som ikke kan realiseres, for det strider imod menneskenaturen. Menneskets, eller ethvert individs, natur er således beskaffen, at hvis du giver det den mindste magt over andre mennesker, så vil det med garanti undertrykke dem. Og hvis du anbringer et individ i en privilegeret stilling og tillader at det unddrager sig ligheden, så forvandler du dette individ til en slyngel. Lighed og ingen autoritet, det alene betinger ethvert individs medmenneskelighed. Tag den mest lidenskabelige revolutionære og overlad ham Ruslands trone eller den diktatoriske magt, som vore revolutionære grønskollinger drømmer om, og i løbet af et år vil denne revolutionære være værre end zar Nikolaj!

Det har de privilegerede klasser i lang tid været overbeviste om, og de har endog uddraget denne morale, som er blevet en talemåde: *Regeringen er et nødvendigt onde*. Ja, det siger sig selv at den er nødvendig for dem, men absolut ikke for folket, for hvilket staten – der gør en regering uundværlig – ikke er et nødvendigt, men et skadeligt onde. Hvis de herskende klasser kunne klare sig uden regering og nøjes med at bevare staten, dvs. muligheden for og retten til at udbytte folkets arbejde, så ville de selvfølgelig ikke drømme om at erstatte én regering med den anden. Men den historiske erfaring (for eksempel den polske adelrepublikks sørgelige endeligt) har vist dem, at en stat ikke kan eksistere uden en regering. Fraværet af en regering fremkalder anarki, og anarkiet fører til statens ødelæggelse, dvs. enten til at et land slavebindes af en anden stat, som det var tilfældet med det ulykkelige Polen, eller til den totale befrielse af alle arbejdende mennesker og til afskaffelse af klasserne, som det forhåbentlig i nær fremtid vil ske overalt i Europa.

For – i det omfang det er muligt – at mindske de sociale onder, som enhver regering uundgåeligt skaber, har de herskende klasser udtænkt forskellige former for regimer og forfatninger, som i dag dømmes de europæiske stater til at balancere mellem klasse-anarkiet og regerings-despotismen. Statens pyramide er i den grad blevet rokket, at selv vi gamle kan gøre os håb om at opleve og være med til at fremkalde dens definitive afskaffelse. Men når ødelæggelsens time slår, er der ingen tvivl om, at de herskende klassers store flertal vil rykke sammen omkring de eksisterende stater, om de så hader dem nok så meget, for at forsvare dem mod de arbejdende massers frigiorte kræfter og frelse staten, hovedhjørnestenen i deres klasseregime.

Hvorfor er en regering nødvendig for at opretholde staten? Fordi ingen stat kan eksistere uden en permanent sammensværgelse, der selvsagt er rettet mod de arbejdende masser: Det er for at slavebinde og udplynre dem, at alle stater uden undtagelse eksisterer. Og i hver eneste stat er regeringen intet andet end mindretallets permanente sammensværgelse mod det undertrykte og udplynrede flertal. Selve statens natur viser klart, at der aldrig har været eller kan være nogen statsorganisation, som ikke i bund og grund står i modsætning til folkets interesser. De brede masser nærer da også et dybtfølt had til staten, selv om det ikke altid er bevidst.

Da masserne endnu er meget lidt udviklede, hænder det, at de ikke blot undlader at gøre oprør mod staten, men tilmed går så vidt at de giver udtryk for, at de føler respekt for og kærlighed til den; af staten venter de retfærdighed og straf, idet de således synes at være gennemsyrede af patriotiske følelser. Men prøv engang på

nært hold at undersøge den virkelige holdning til staten hos et hvilket som helst folk, selv det mest patriotiske. Så vil du få at se, at folket kun elsker og kun dyrker den *forestilling*, som det gør sig om staten, og overhovedet ikke de handlinger, staten begår. I samme grad som folket kommer i rigtig berøring med statens egentlige væsen, afskyer det altid dette væsen, og det er hvert øjeblik parat til at ødelægge den, når blot regeringens organiserede magt ikke lægger hindringer herfor.

(...)

Enhver regering har to mål: Det første, vigtigste og højt proklamerede mål går ud på at beskytte og forstærke statsmagten, civilisationen og den offentlige orden, dvs. de privilegerede klassers systematiske og legale beherskelse af det folk, som de udbytter. Det andet mål, som i regeringens øjne er næsten lige så vigtigt som det første, skønt man ikke er meget for at indrømme det, går ud på at beskytte sine egne særprivilegier og *det oligarki som regering udgør*. Det første mål angår de privilegerede klassers generelle interesse. Det andet drejer sig udelukkende om magthavernes personlige forfængelighed og privilegier. Med sit første mål kommer regeringen kun i modsætning til folket. Med det andet stiller den sig på én gang i modsætning til folket og til de klasser, der understøtter den; og i historien forekommer der endog perioder, hvor regeringen for at nå dette mål, har forholdt sig endnu mere fjendtlig over for de privilegerede klasser end over for folket. Det er således tilfældet, når de privilegerede klasser er utilfredse og forsøger at styrte eller formindske regeringens magt. Under sådanne omstændigheder tvinger selvopholdelsesinstinktet undertiden regeringen til at tabe sit første mål af syne, skønt det er heri dens eksistensberettigelse ligge, altså forsvaret for staten eller de privilegerede klassers herredømme, når folket gør oprør. Men disse perioder varer ikke længe, for ingen regering kan eksistere uden de herskende klasser, lige så lidt som disse kan eksistere uden regering. I mangel af bedre grundlægger denne sidste en bureaukratisk klasse, i stil med vore dages russiske adel.

Hele regeringens opgave kan koges ned til dette: Hvordan holde folket nede og opretholde ordenen med de mest enkle og mest effektive organisatoriske midler og med støtte af folkets egne kræfter? Og samtidig skal den løse en anden opgave: Hvordan på den ene side bevare statens uafhængighed – *folkets* uafhængighed kommer slet ikke på tale – over for de ærgerrige nabostater, og på den anden side udvide statens besiddelser på bekostning af disse magter? Kort sagt, krig indadtil og krig udadtil, det er hvad regeringens liv går med. Regeringen er nødt til at bevæbne sig til tænderne og konstant være på sin post mod de indre og ydre fjender. Da den selv er karakteriseret ved forfølgelse og løgn, kan den ikke lade være med at se en fjende i ethvert individ, indadtil såvel som udadtil, og sammensværges sig mod alle.

Med det had, som staterne og regeringerne gensidigt nærer til hinanden, kan ikke sammenlignes med det, som de alle nærer til det arbejdende folk. Og ligesom to privilegerede klasser, som kriges, er parate til at glemme deres uforsonlige fjendskab, når de arbejdende masser gør oprør, sådan vil to stater og regeringen som er i håndgemæng, være rede til at række hinanden hånden, i det øjeblik der udbryder en social revolution i en af staterne. Det spørgsmål, som for alle regeringer, stater og herskende klasser – uanset deres form eller påskud – går forud for alle andre, er folkets underkastelse og dets fortsatte undertrykkelse; for af dette spørgsmål afhænger det, om alt hvad man i dag forstår ved civilisation eller borgersind skal leve eller dø.

For at nå dette mål er alt tilladt. Det som man i privatlivet plejer at kalde æreløshed, gemenhed, forbrydelse, kalder regeringerne for højsind, dyd og pligt. Machiavelli havde tusinde gange ret, da han sagde, at *enhver* stats eksistens, fremgang og magt – uanset om den er monarkistisk eller republikansk – er grundlagt på forbrydelse. Enhver regering liv er uundgåeligt en uafhængig række af æreløse, gemene og forbryderiske handlinger rettet mod alle fremmede befolkninger, og især mod dets egne arbejdende befolkning. Der er tale om en permanent sammensværgelse mod folkets velbefindende og frihed.

Regerings-videnskaben er dannet og udviklet til fuldkommenhed gennem mange århundreder. Jeg tror ikke, man vil kunne beskyldes mig for at overdrive, når jeg betegner statens store bedrageri som en videnskab, en videnskab der er blevet afslebet under alle de nuværende og fortidige staters uophørlige kampe og på grundlag af erfaringen fra dem. Denne videnskab består kun i kunsten at udplyndre folket på en sådan måde, at det mærker mindst mulig til det, og i kunsten at undgå at det får del i overfloden, for alt hvad der er overflødigt vil kunne give folket lidt større styrke. Det er også kunsten ikke at berøve folket det strengt nødvendige til

---

¹ (*Bakunins oprindelige note*) Lad os være vores (russiske) regering taknemmelig, fordi den i så ringe grad efterlever denne gyldne regel.

opretholdelsen af det miserable liv, så det fortsat kan producere rigdomme.¹ Det er kunsten til at rekruttere soldater af folket, organisere dem ved hjælp af kunstig tillært disciplin og danne en hær – statens fundamentale magtapparat, som er bestemt til at bruges imod folket og kue det. Det er kunsten på en intelligent og rationel måde at fordele 10–20 tusind soldater på strategiske steder i landet, holde millioner af individer nede i frygt og underkastelse og omspænde hele lande med et mægtigt bureaukratisk net. Og det er kunsten hvordan man – parallelt med disse institutioner, bureaukratiske forordninger og foranstaltninger – kan klamre og splitte de brede masser og gøre dem magtesløse, så de hverken formår at indgå aftaler, forene sig eller røre på sig, så de altid forbliver relativt uvidende og afsondrede fra enhver ny idé og ethvert aktivt menneske. Alt sammen til glæde for regeringen, staten og de privilegerede klasser.

Det er det eneste mål for ethvert regeringssystem og for regeringens permanente sammensværgelse mod folket.

Og denne sammensværgelse, som verden betragter som legitim, og hvis virkninger man ikke engang ulejlig sig med at skjule eller kritisere, omfatter udadtil enhver diplomatisk aktivitet, og indadtil enhver militær, civil, politimæssig, juridisk, finansiell, universitær eller kirkelig administration.

Denne gigantiske organisation, der råder over alle mulige og tænkelige, moralske og materielle, lovlige og ulovlige våben, og som i påkommende tilfælde kan kalkulere med de privilegerede klassers enstemmige (eller næsten enstemmige) støtte, må det forarmede folk kæmpe imod, dette folk som nok er uendeligt stort, men som er ubevæbnet, uvidende og fuldstændig uorganiseret! Er sejren mulig? Eller er kun kampen mulig? Der er ingen tvivl om, at folket er vågnet op, at det omsider har gjort sig bevidst om sine egen elendighed og dens årsager. Men det er endnu kun et lille skridt på vejen; der kræves magt. Dets spontane magt er uden sammenligning større end regeringens magt, heri indbefattet de privilegerede klassers. Men uden organisation er den spontane magt ikke nogen virkelig magt. Den er ikke i stand til at vedligeholde en langvarig kamp mod langt svagere, men samtidig godt organiserede styrker. Hele statens magt hviler netop på disse organiserede styrkers ubestridelige overlegenhed over folkets elementære magt.

Det er grunden til, at den første betingelse for at folket kan sejre, er foreningen eller organiseringen af de folkelige kræfter.

Denne organisering er i dag i færd med at blive til virkelighed i Europa, takket være Den Internationale Arbejderassociation.

Det Anarkistiske Bibliotek

Michail Bakunin
Staten – hovedhjørnестenen i klasseregimet
1870

Hentet 15/02/17 fra <https://web.archive.org/web/20071013205546/http://www.anarkister.dk/Tekster.htm>
Oversat og redigeret af Michael Helm og Annagrethe Ottovar. Det er uklart hvor teksten kommer fra. Måske
La science et la tâche revolutionnaire urgente. Hvis du ved det, så ret teksten eller kontakt bibliotekaren.

da.theanarchistlibrary.org